



Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johannes Elamzon
010-224 17 33
Johannes.elamzon@lansstyrelsen.se

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne välkomnar förslaget och ser ett stort värde i den breda politiska enigheten i frågan. Vi har sammanfattningsvis följande synpunkter:

- Långsiktiga mål respektive etappmål saknas för att följa upp klimateffekterna av Sveriges konsumtion
- Länsstyrelsen befarar att de etappmål som sätts för klimatutsläpp till 2030 och 2040 innebär för stora kumulativa utsläpp av växthusgaser.
- Länsstyrelsen delar beredningens bedömning att det behövs ett etappmål för transportsektorn, men tycker att utsläppsminskningen ska sättas till – 80 procent
- Det saknas en tydlig plats för det strategiska regionala och kommunala klimatarbetet inklusive förslag på ytterligare styrmedel för regional och kommunal nivå. De mål som formuleras bör även vara uppföljningbara på regional och lokal nivå.
- Ett viktigt styrmedel kan vara energiplanlagstiftningen men den bör förändras
- Länsstyrelsen bör få tydligare uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som möjliggör en omställning
- Tillståndsplikt enligt miljöbalken bör införas för verksamheter som genererar betydande mängder trafik



- Anser att beredningens arbete bättre kunde samordnats med energikommisionens arbete för att minimera risken att viktiga frågor faller bort, såsom energieffektivisering.
- Instämmer i beredningens förslag att det ska genomföras mer åtgärder som förändrar transportbehovet, dock är beredningens förslag för få och för vagt formulerade. Myndigheter behöver snarast få ett uppdrag att se över hur det konkret kan genomföras mer åtgärder som förändrar transportbehovet (steg s.k. 1 och 2 åtgärder).
- Instämmer i de förslag som beredningen presenterar för att arbeta med klimatmålen i samhällsplaneringen. Länsstyrelsen ställer sig dock undrande till om beredningens förslag tillräckligt adresserar drivkrafterna i bebyggelseutvecklingen så att klimatmålen kan nås.
- Länsstyrelsen är positiv till förslaget att ta fram bättre vägledning för miljöbedömningar till regelverken för samhällsplanering. Länsstyrelsen vill även framhålla behovet av tydliga verktyg för uppföljning, och möjlighet till åtgärder, i de fall lagen inte efterlevs.
- Instämmer i de synpunkter som framförs i strategin, nämligen att EU:s regelverk som t.ex. stadsstödsreglerna behöver utmanas för att belysas om de handelspolitiska eller klimatpolitiska målen är överordnade. Att Sverige står på sig behövs för en positiv utveckling för bioekonomi såväl som för förnybara bränslen där bl.a. stadsstödsregler just nu försvårar.
- Att vid byggnaders energiprestanda utgå från använd energi istället för köpt energi är bra, och det bör ges ett uppdrag till ansvariga myndigheter att justera detta.
- Beredningen förslår att effekten av förbudet för kommuner att ställa krav på byggnaders tekniska egenskaper ska utredas. Länsstyrelsen anser att lagen istället behöver ändras så klimatrelaterade krav är möjliga att ställa.
- Stöden inom Landsbygdsprogrammet synkroniseras med och förstärker de åtgärder på lantbruket som ger stor klimat- och miljönytta. Just nu går utvecklingen åt fel håll.
- För att ökad rötning av gödsel ska bli en realitet behövs långsiktiga ekonomiska förutsättningar.
- Vallodlingens förutsättningar som mullbildande och biogassusbrat bör gynnas och mer forskning behövs.
- Reglerad lagring av rötad gödsel och lagstiftning med gränsvärde för slamspridning behöver utvecklas
- Bedömer att avverkningsnivån kan upprätthållas även om ytterligare skogsmark skyddas. Det är viktigt att motverka en utveckling där det skyddas stora arealer skog i norra Sverige och mindre ädellövskog i södra, p.g.a. det är mer lönsamt ur ett kolsänkeperspektiv.

- Miljöprövningsmyndigheter bör lägga större tyngd vid utsläppsminskningar motiverade med nationella åtaganden och inte endast jämför med halter i närområdet.
- Inom arbetet med miljö kvalitetsnormer för luft behövs en rad förbättringar. Att slentrianmässigt anse att tillkommande verksamhetens bidrag kan anses vara en så liten andel av totalen så att det är "försumbart" bör tas bort och ett system med sanktionsavgifter bör istället införas.
- Att följa EU-lagstiftningen är inte tillräckligt för att nå utsläppsmålen i Sverige och innebär inte bmt (bästa möjliga teknik) i Sverige.



Synpunkter på betänkandets förslag del A – Strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik

1 Uppdraget och hur det genomförts

Länstyrelsen ser en fara i att begränsa beredningens arbete så att inte energifrågor berörs. Klimat- och energifrågan är väldigt nära sammankopplad och viktiga styrmedelsförslag riskerar att falla bort. Ett systematiskt energieffektiviseringsarbete är ett av de mest kostnadseffektiva sätten att bidra till att klimatmålen nås. Energikommissionens arbete har haft stort fokus på energiproduktion och att långsiktigt säkra denna, det viktiga energieffektiviseringsarbetet riskerar att hamna mellan stolarna.

3.3 Styrmedel i den svenska klimatstrategin

3.3.1 Svensk klimatpolitik baseras på ett brett spektrum av styrmedel

Länstyrelsen saknar följande styrmedel i tabell 3.1:

Sektorsövergripande:

- Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning. Det finansierar bland annat länstyrelsernas uppdrag att leda och samordna det regionala energi- och klimatarbetet:
- De regionala strukturfonderna och det nationella regionalfondsprogrammet.

Industri:

- Miljöbalken
- Lagen om energikartläggning i stora företag

Transport:

- Plan- och bygglagen

Jordbruk:

- Miljöbalken; större lantbruk klassas som miljöfarlig verksamhet och prövas enligt miljöbalken.



5 Etappmål för utsläppsbanan mot det långsiktiga målet

5.1 Förslag till etappmål för den icke-handlande sektorn

Länsstyrelsen välkomnar ett långsiktigt uppföljningsbart mål för klimatutsläppen till 2045. I yttrandet över det klimatpolitiska ramverket har Länsstyrelsen framfört att det övergripande målet till 2045 bör utgå från de svenska åtagandena som gjordes i Paris. Det vetenskapliga underlaget till nämnt betänkande visade att utsläppsminskningen behöver vara större och ske tidigare än man tidigare beräknat (s 122 SOU 2016:21). Länsstyrelsen anser att målbanan till 2045 bör skärpas eftersom nuvarande etappmål kommer att bidra till allt för höga kumulativa utsläpp av växthusgaser. De kumulativa utsläppen avgör koncentration i atmosfären och därmed den framtida temperaturökningen. Delmålen för 2030 och 2040 bör därför skärpas och utgå från det faktiska behovet av utsläppsminskning och inte begränsas utifrån idag tillgänglig teknik och kunskap. En mer positiv hållning bör intas till möjligheterna att stimulera teknikutveckling och därmed effekterna på utsläppsminskningen.

Att Klimat- och luftvårdsstrategin tar bristande hänsyn till utsläpp inom och utom landet till följd av svensk konsumtion, kan äventyra uppfyllandet av de globala utsläppmålen och Sveriges ambition att gå före i klimatarbetet. Länsstyrelsen föreslog därför redan i yttrandet över det klimatpolitiska ramverket, att förslaget till långsiktiga mål bör kompletteras med följande skrivelse:

Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 1,5 grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån. Sverige ska verka nationellt och internationellt så att svensk konsumtion inte motverkar detta mål.

Förslaget till klimat och luftvårdsstrategi och dess mål bör skapa större incitament att arbeta med att minska de klimatutsläpp som Sveriges konsumtion bidrar till i Sverige och i andra länder. Om utsläpp från konsumtion ej inkluderas i det långsiktiga målet till 2045 finns det stor risk att kostnadseffektiva åtgärder för minskad global klimatpåverkan uteblir. Länsstyrelsen har därför inkluderat ett konsumtionsperspektiv i förslaget till komplettering av det långsiktiga målet ovan. Svårigheterna att mäta konsumtionens påverkan kan inte vara ett skäl att frångå problemet. Indikatorer för att mäta konsumtionens påverkan bör tas fram.

Länsstyrelsen anser också att det bör sättas etappmål som belyser konsumtionsperspektivet. Länsstyrelsen delar dock bedömningen att det behövs en förbättrad uppföljning av utsläppen kopplade till import och export. Länsstyrelsen anser att det bör ges ett uppdrag att utreda hur uppföljningen kan bli bättre och hur lämpliga etappmål formuleras.



Beredningen har låtit ta fram en beräkning som fastställer den fiktiva icke-handlande sektorns utsläpp år 1990. Länsstyrelsen kan i viss mån förstå behovet av ett basår 1990, men det är inte hanterbart att varje län beräknar sin egen fiktiva icke-handlande sektor. Uppgifter om utsläpp av växthusgaser är sedan fler år tillgängliga på läns- och kommunnivå via den nationella emissionsdatabasen¹. I och med de nya etappmålen behöver det vara möjligt att få fram uppgifter i databasen uppdelat på handlande och icke-handlande sektorer. Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS) har sedan tidigare låtit SCB ta fram en del underlag, detta kan vara till nytta i den det kommande arbetet. Länsstyrelsen föreslår att Naturvårdsverket ges i uppdrag att beräkna och införliva uppgifter angående den icke-handlande sektorn i den nationella luftdatabasen för 1990 och andra år som är sökbara i databasen, så dessa utsläppsuppgifter blir tillgängliga på regional och lokal nivå.

5.4 Överväganden om sektorsmål för transportsektorn

Länsstyrelsen förordar ambitiösa uppföljningsbara etappmål på kort sikt, speciellt för transportsektorn. Länsstyrelsen välkomnar därför ett etappmål för transportsektorn. Länsstyrelsen anser dock att FFF-utredningens (SOU 2013:84) definition av fossiloberoende fordonsflotta bör sättas som mål, d.v.s att målet bör sättas till minst utsläppsminskning på -80 procent till 2030. Att minska utsläppen från transportsektorn på nationell och global nivå är av största vikt. Genom att vara tidigt ute kan Sverige visa på möjligheterna, vilket både kan bidra till stärkt konkurrenskraft såväl som minskade kostnader för omställning i andra länder. Styrmedel som säkerställer att dessa mål nås för transportsektorn behöver komma på plats snarast. Det behövs ett långsiktigt styrmedelsystem för transportsektorn så att rätt investeringsbeslut tas. Styrmedelsystemet bör utformas robust så att det är oberoende av EU:s regelverk och utsläppsambitioner. Det innebär smart utformade styrmedel och att Sverige driver på för att nationella stödsystem som väldigt tydligt gynnar klimatåtgärder bör permanent undantas från stadsstödsreglerna.

Uppföljning av klimatarbetet i transportsektorn

Länsstyrelsen hoppas att ett etappmål för transportsektorn kan bidra till tydligt och synkroniserat arbete för uppföljning av nationell klimat- och energistatistik på transportområdet. Ett sådant system bör utformas så att de ger lokal och regional nivå tillgång till aktuell klimat- och energistatistik. Tillgänglig statistik skulle ge mer tid till faktiskt åtgärdsarbete på regional och lokal nivå. Dagens system har stora brister på regional och lokal nivå. Det är bl.a. viktigt med årliga uppdateringar av trafikarbetet som underlag för att säkra en god kvalitet på utsläppsuppgifterna. I Skåne finns det inom miljömålssystemet regionala mål för minskade klimatutsläpp från transporter som är kommunicerade och förankrade. Med dagens system med

¹ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>



uppgifter som baseras på RUS databas är detta mål väldigt svårt att följa upp med någon större kvalitet

6 Centrala horisontella styrmedel och strategier

6.1 Klimatfrågan behöver integreras i alla politikområden

Länsstyrelsen delar uppfattningen att klimatfrågan behöver integreras i alla politikområden och att alla utgiftsområden konsekvensanalyseras med avseende på effekter på klimatet. Det tidigare förslaget om ett klimatpolitiskt råd och de nu föreslagna konsekvensanalyserna avseende effekter på klimatet i kommittéförordningen samt förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning är bra. De bör också utvärderas regelbundet så att de får avsedd effekt.

Länsstyrelsen anser att synsätt där klimatmålen sätts snarare som ramvilkor än ett hänsynsmål i tillämpningen av de transportpolitiska målen bör utredas i den översyn som beredningen föreslår av respektive samhällsmål.

Länsstyrelsen anser dock att det bör tas fram ett mer strukturerat arbetsätt för hur statliga verk och bolag arbetar med att nå de nationella klimatmålen. Därför bör de klimatpolitiska handlingsplaner, som presenterades i förra delbetänkandet från beredningen, kompletteras med en redogörelse av hur statliga myndigheter och andra offentliga organisationer arbetar med att nå de nationella klimatmålen.

6.2.1 Koldioxidskatten är en bas för styrningen i den icke handlande sektorn

Länsstyrelsen delar beredningens bedömning att det behövs en regelbunden översyn av miljöstyrningen i transportsektorn. Speciellt då allmän miljöstyrning på transportområdet ofta är otillräcklig.

6.2.3 EU:s system med utsläppsrätter bör skärpas

Beredningen bedömer att Sverige bör driva på för en skärpning av EU:s system för utsläppsrätter. Länsstyrelsen anser att detta är av yttersta vikt då nuvarande styrningseffekt ej leder till att åttagande i Paris kommer att infrias.

6.4.3 Befintliga förslag till insatser för att realisera en svensk bioekonomi

Länsstyrelsen delar de synpunkter som framförs i strategin, nämligen att EU:s regelverk som t.ex. stadsstödsreglerna behöver utmanas för att belysas om de handelspolitiska eller klimatpolitiska målen är överordnade. Det behövs för en positiv utveckling för bioekonomi såväl som för förnybara bränslen.



6.5 Strategier för material och energihushållning i samhället, cirkulär ekonomi och delande ekonomi stödjer klimatstrategin

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att beredningen kopplar samman offentlig styrning som främjar cirkulära system och klimatarbetet. En viktig del i klimatomställningen är att underlätta och stödja resurseffektiva tekniker och affärsutveckling. En ledande roll inom omställningen till cirkulära system är en förutsättning för att klimatutmaningen ska klaras av.

6.6 Det lokala och regionala klimat- och luftarbetet

Beredningens betänkande beskriver det lokala och regionala klimat- och luftarbetet, särskilt avseende fysisk planering. I viss mån beskrivs även kopplingarna till infrastrukturplanering, hållbar tillväxt och energi- och klimatstrategiskt arbete. Länsstyrelsen instämmer i beredningens bedömning att det är viktigt att i högre grad integrera energi- och klimatfrågan i alla relevanta verksamhetsområden. Länsstyrelsen vill dock framhålla att än fler verksamhetsområden är relevanta för energi- och klimatomställningen på såväl nationell, regional som lokal nivå än vad som omfattas av betänkandet. Länsstyrelsen Skåne anser att det regionala och lokala klimatarbetet bättre bör analyseras, synliggöras och inkluderas i den nationella Klimat- och luftvårdsstrategin.

Bättre underlag för uppföljning av regionalt och lokalt klimatarbete

Länsstyrelsen Skåne välkomnar ett tydligt och synkroniserat arbete för uppföljning av nationell klimatstatistik. Frånvaro av aktuell statistik är ett hinder för det proaktiva lokala och regionala klimat- och energiarbetet. Ett sådant system bör utformas så att de ger aktörer på lokal och regional nivå tillgång till aktuell klimat- och energistatistik.

Säkerhetställ ett strategiskt klimatarbete på regional och lokal nivå

Länsstyrelsen Skåne konstaterar att beredningen i detta betänkande endast ytligt har behandlat uppdraget *”att föreslå hur den offentliga sektorns roll i klimatarbetet kan samordnas och stärkas – även på kommunal och regional nivå.”*

Beredningen konstaterar att länsstyrelserna arbetar strategiskt med att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga de nationella klimat- och energimålen. Länsstyrelsen Skåne delar beredningens bedömning att länsstyrelserna har en mycket viktig roll i klimat- och luftvårdsarbetet.

Länsstyrelsen Skåne anser dock att den roll som länsstyrelserna redan har bör tydliggöras och att ett långsiktigt uppdrag med tillhörande resurser bör formuleras och beslutas. Länsstyrelsen anser vidare att denna roll bör kopplas till det lokala och kommunala klimatarbetet bl.a. genom en ändring i den föråldrade energiplanelagstiftningen. Energilagstiftningen bör ändras så att det blir tvingande för kommunerna att inkludera åtgärder för minskad klimatpåverkan i lokala



energiplaner. Länsstyrelsen hoppas att det snarast görs en analys av lämplig rollfördelning mellan statliga, regionala och kommunala institutioner samt vissa andra aktörer inom energi- och klimatområdet. Det är av största vikt att ordenligt utreda och sedan fatta beslut om hur en modern och effektiv reglering bör utformas. Länsstyrelsen ställer sig bakom Energimyndighetens förslag om att tillskriva länsstyrelserna en operativ tillsynsroll enligt lagen om kommunal energi- och klimatplanering. Länsstyrelsen välkomnar ett förtydligt uppdrag där länsstyrelserna följer upp, synliggör och vägleder det kommunala klimatarbetet. För mer information om Länsstyrelsens synpunkter över en ny energioplanelagstiftning se *Bilaga 1 - Yttrande över remiss av rapporten aktualisering av lagen om kommunal energioplanelagstiftning*. Länsstyrelsen tycker att det är anmärkningsvärt att den kommunala energioplanelagstiftningen inte omnämns i beredningens rapport. Energioplanelagstiftningen tillkom som ett svar på 70-talets otrygga fossilberoende, men vi har en minst lika stora utmaningar just nu som borde föranleda ett nytänk vad gäller styrmedel.

Länsstyrelsen delar beredningens bedömning att vissa kommuner, till exempel kommuner med lägre befolkningstal, kan behöva stöd inom klimat- och energiområdet. Detta stöd kan ske med vägledning från bl.a. länsstyrelserna men det kan även vara motiverat att införa direkta statliga stöd i en ny klimat- och energistrategilagstiftning. Det är viktigt att det sker ett systematiskt arbete för att implementera inte bara de nationella klimatmålen utan även energitjänstedirektivet (2006/32/EG) i allt offentlig arbete. Under 2010-2013 hade kommuner och landsting möjlighet att söka statligt stöd för strategiskt arbete med energieffektivisering. Denna möjlighet har varit en stor tillgång och möjliggjort för många kommuner och landsting att få kontroll över sin egen energianvändning, arbeta fram rutiner för insamling av energistatistik och få igång ett systematiskt genomförande av olika energisparande åtgärder. Arbetet har inneburit många positiva effekter inte minst för mindre kommuner som tidigare inte haft kapaciteten att själva prioritera dessa frågor. Länsstyrelsen kan konstatera att stödet innebar att klimat- och energifrågan återigen hamnat högt upp på agendan i många skånska kommuner.

Länsstyrelsen anser att det bör införas ett långsiktigt stöd till projekt som syftar till att stärka regional och lokal samordning av klimatarbetet. Att i allt för stor omfattning hänvisa till EU-medel för denna typ av initiativ är inte resurseffektiv klimatpolitik. Länsstyrelsen arbetar tillsammans i Klimatsamverkan Skåne (Länsstyrelse, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne) med uppdraget 100 % fossilbränslefritt Skåne 2020². Uppdraget driver vi sedan 2009 för att få kommuner, organisationer, företag och privatpersoner i Skåne att minska sin fossilanvändning och påverka på klimatet.

Genom att skriva på uppdraget åtar man sig att till år 2020

² <http://www.klimatsamverkanskane.se/projekt/100-fossilbranslefritt-skane-2020>



- Ingen fossil energianvändning i byggnader.
- Inget fossilt bränsle i transporter.
- Ingen användning av fossil el.

Det är totalt ett 80-tal företag och organisationer som har anslutit sig upppropet. Av Skånes 33 kommuner har 18 anslutit sig, däribland länets fyra största kommuner – Malmö, Lund, Helsingborg och Kristianstad. Totalt har de organisationer, som har anslutit sig till upppropet, över 105 000 anställda i Skåne och en betydande fossil energianvändning, speciellt för transporter. Den fossila energianvändningen hos anslutna aktörer kommer att upphöra till 2020, enligt de åtagande som är gjorda. Länsstyrelsen anser att det bör införas ett långsiktigt stöd till denna typ av initiativ för att ökad samverkan och fart i omställningen till fossilfritt energisystem med minskade klimatutsläpp. En del av detta kan vara att satsningen på *Lokal och regional kapacitetsutveckling* utökas, för att möjliggöra spridning av goda erfarenheter samt projekt för att ta fram lokala och regionala underlag för till exempel avvägningar mellan klimat- och energiaspekter och andra samhällsmål

6.6.2 En väl genomförd samhällsplanering är väsentlig för möjligheten att nå miljö- och klimatmålen

Beredningen konstaterar att verktygen för arbeta med klimatmålen i samhällsplaneringen finns men det används i begränsad omfattning. Länsstyrelsen är positiv till de förslag som ges men ställer sig undrande till om beredningens förslag tillräckligt adresserar drivkrafterna i bebyggelseutvecklingen så att klimatmålen kan nås. Att, så som beredningen föreslår, utreda behovet av ändringar i gällande regelverk bör därför prioriteras högt av berörda myndigheter.

Beredningen föreslår att Boverket får i uppdrag att ta fram vägledning för hur länsstyrelserna ska vägleda kommunerna tidigt i planprocessen utifrån ett helhetsperspektiv som omfattar avvägningar mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan. Länsstyrelsen ser positivt på förslaget, och vill framhålla vikten av att vägledningen inkluderar tydliga direktiv och prioriteringar i avvägningen mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan. Länsstyrelsen vill också framhålla möjligheten att utveckla uppdraget så att Boverket tillsammans med Naturvårdsverket, Energimyndigheten och länsstyrelserna även får i uppdrag att utveckla uppföljningen av översiktsplanen. Detta för att ge ett underlag till såväl den nationella som regionala uppföljningen av miljö kvalitetsmålen, och en bild av hur kommunernas arbete med hållbar utveckling fortgår. Länsstyrelsen bör också få tydligare uppdrag från regeringen att ta fram regionala planeringsunderlag som tydligare redovisar statens syn och bör i en fortsättning på stadsmiljöavtalen vara statens avtalspart. Det är viktigt att få en tydligare koppling till den fysiska planeringen och hur man utvecklar ett hållbart och klimatsmart byggande.



För att axla denna roll och för att i ökad utsträckning arbeta med vägledning, kunskapsstöd och ärendehandläggning i en takt som påskyndar genomförandet av energi- och klimatomställningen behövs mer resurser.

Beredningen förslår att Boverket och Naturvårdsverket ges i uppdrag att utveckla en samordnad vägledning för miljöbedömningar till regelverken för samhällsplanering (såsom plan- och bygglagen, infrastrukturlagstiftningen, regelverken för det regionala utvecklingsarbetet samt miljöbalken). Länsstyrelsen är positiv till förslaget, vilket ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen vill även framhålla behovet av tydliga verktyg för uppföljning, och möjlighet till åtgärder, i de fall lagen inte efterlevs.

Det behövs höjd kunskapsnivå och bättre samverkan

I det andra stycket beskrivs att Miljömålsrådet identifierat ett behov av ökad miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet, samt att Tillväxtverket och Energimyndigheten med flera aktörer genomför en förstudie under 2016. Studien syftar till att ge förslag till insatser regionalt och nationellt. Länsstyrelsen ser positivt på det arbete som startat.

Länsstyrelsen vill dock betona att det behövs mer än korta uppdrag till nationella myndigheter för att överbygga problematiken kring det överlappande ansvaret för energi- och klimatomställning och hållbar tillväxt. Det behövs tydlig styrning och rollfördelning i arbetet för att säkerställa en långsiktighet och effektivt samverkan och tillvartagande av synergier. Länsstyrelsen vill i sammanhanget framhålla möjligheten att ge länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan i uppdrag att samverka kring frågor om energi- och klimatomställningen samt hållbar tillväxt. Ett tydligt uppdrag skulle säkerställa att det görs strukturerat över hela landet. Dessutom skulle det understryka vikten av att nationella och regionala miljö- och klimatmål inarbetas i det regionala utvecklingsarbetet med tillhörande utvecklingsplaner/-strategier.

Länsstyrelsen anser därutöver att genomförandet av konkreta åtgärder som bidrar positivt till både hållbar tillväxt och energi- och klimatomställningen, skulle förstärkas med länsstyrelserna som beslutande i stadsmiljöavtal och åtgärder inom Klimatklivet. Länsstyrelserna har det breda uppdrag och kompetens som krävs för att avväga mot olika samhällsmål, tillsammans med en mycket god lokal och regional kännedom och kontaktnät.

6.6.3 Befintliga förslag till förändring av styrmedel

Länsstyrelsen saknar ett ställningstagande och förslag för regional samverkan enligt de förslag som länsstyrelserna föreslagit i utredningen (se sidan 213).



7 Strategier och styrmedel, transporter och arbetsmaskiner

7.2 Transporteffektivt samhälle

Länsstyrelsen delar bedömningen att gång, cykel och kollektivtrafik behöver bli normgivande i planeringen i tätorter och att planeringen underlättar för resor med tåg och buss mellan tätorter. Beredningens förslag inom området är bra, dock för få och för vagt formulerade. Myndigheter behöver snarast få ett uppdrag att se över hur det konkret kan genomföras mer åtgärder som förändrar transportbehovet (steg s.k. 1 och 2 åtgärder). Pengar måste avsättas och rena steg 1 och 2 åtgärder måste kunna finansieras genom nationell eller regional transportplan. Det finns en okunskap och osäkerhet till denna typ av åtgärder som måste motverkas. Utpekande av typåtgärder såsom IT-lösningar och samdistribution borde kunna pekas ut.

Länsstyrelsen anser att verksamhetsetableringar som förväntas alstra betydande mängder trafik bör vara tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Det skulle innebära andra möjligheter att ställa krav, exempelvis beträffande p-avgifter samt kollektivtrafikanslutning och anpassning vid externhandelsetableringar. Lokalisering av kombiterminaler och andra logistikcentraler bör tillståndsprövas. Syftet med detta är att koppla den rumsliga lokaliseringen av dessa verksamheter till infrastrukturplaneringen på ett starkare sätt.

7.3 Energieffektivare fordon

Länsstyrelsen ser positivt på förslagen för energieffektivare fordon. Det saknas dock en genomgång och förslag kring ökad användning av elcyklar. I Skåne har utvecklingen av elcyklar tagit bra fart men det finns fortfarande en stor potential. Att införa styrmedel för att gynna elcyklar kan i många fall vara betydligt kostnadseffektivare än andra styrmedelsförslag, speciellt då det även bidrar till uppfyllande av en rad miljö och hälsomål. En ökad elcykelanvändning på bekostnad av bilanvändning i och kring tätorter går helt i linje med de transportpolitiska målen om grundläggande tillgänglighet för alla och bidrar även till ett jämställt transportsystem.

7.4 Förnybara drivmedel

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att, som beredningen föreslår, regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel, snarast införs. Det behövs ett långsiktigt styrmedelsystem för transportersektorn så att rätt investeringsbeslut tas. Styrmedelsystemet bör utformas robust så att det är oberoende av EU:s regelverk och utsläppsambitioner. Ett av de viktigaste arbeten är det som beredningen föreslår, nämligen att Sverige arbetar för en permanent acceptans för vår skattepolitik hos EU.



Länsstyrelsen anser att miljöbilsdefinitionen (eller de fordon som ska få bonus) bör utformas så att hänsyn tas till de faktiska utsläppen som våra fordon genererar, dvs. att koldioxidutsläpp uppmätta med certifieringsbränsle för fordon som körs på förnybara drivmedel inte ska likställas med de fossila drivmedlens koldioxidutsläpp. Bilens faktiska klimatpåverkan, well-to-wheel, med hänsyn till förnybara drivmedels klimatnytta bör därför användas. EU:s officiella utsläppsvärden enligt förnybarhetsdirektivet bör användas. På så sätt kan vi fortsätta att utveckla bl.a. biogasen som en delösning för minskat fossilberoende. Det är också viktigt att långsiktigt behålla det reducerade förmånsvärdet för de tjänstebilsförare som väljer bl.a. gasbil efter 2019, parallellt med ett bonus-malus-system.

Länsstyrelsen ser gärna att det tas fram en nationell miljölastbilsdefinition. För att påskynda omställningen till fossilfria lastbilar bör det tas fram en nationell miljölastbilsdefinition med tillhörande premie. Definitionen kan ligga till grund för upphandlingar och påskynda utvecklingen mot fler miljölastbilar

7.5 Arbetsmaskiner

Länsstyrelsen stödjer beredningens förslag att en särskild myndighet tilldelas ett samordningsansvar för en omställning till mer hållbara arbetsmaskiner.

8 Strategier och styrmedel, övriga sektorer

8.1 Industrisektorn

Länsstyrelsen välkomnar att ta ett samlat grepp för klimat- och utvecklingsarbete i viss bas- och processindustri. Det är viktigt för Sveriges industri och möjligheten att nå klimatmålen utan att det bidrar till utsläppsökningar i andra länder.

Länsstyrelsen stödjer förslagen under kapitel 8.1 med bland annat satsningar på forsknings-, utvecklings- och demonstrationsanläggningar.

8.3 Bostäder, lokaler och byggande

Angående bostäder, lokaler och byggande delar Länsstyrelsen utredningens bedömning, men vill se en skärpning av förslagen. Att utgå från använd energi istället för köpt energi är bra, och det bör ges ett uppdrag till ansvariga myndigheter för att justera detta. Byggnaders livslängd uppgår till upp mot 100 år eller mer och ett energisystems livslängd uppgår ofta till 15-20 år. Husets energianvändning ska vara lågt oavsett var energin kommer ifrån som används i huset. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att ha ett energisystemsperspektiv vid utformningen av morgondagens styrmedel och tillämpning av nära-nollenergibyggnader. Styrmedel behöver komma på plats snabbt då vi vill att bostadsbyggandet ska öka kraftigt i närtid. Värmepumpen är inte dimensionerad för de riktigt kalla dagarna utan måste då istället använda elpatron. Solceller producerar inte så mycket el under



vintermånaderna när vårt elbehov är som störst. De nya energikraven ska bidra till utvecklingen av välbyggda hus som använder så lite energi som möjligt under hela byggnadens livslängd, oavsett vilket energisystem som används vid uppvärmning, varmvattenanvändning mm. I framtiden behöver vi byggnader som inte behöver tillföras en massa el när elnätet är som mest belastat.

Länsstyrelsen Skåne har stort förtroende för både Boverkets och Energimyndighetens sakkunskap om energianvändning i byggnader. Dock har dessa två myndigheter lite olika uppfattningar. Det är av yttersta vikt att säkerhetsställa att dessa myndigheter samverkar bra och arbetar tillsammans med dessa viktiga frågor. Länsstyrelsen anser att det behövs ett nationellt kunskapscentrum för energieffektivt byggande och förvaltning, livscykelanalys samt förnybar energi. Som det ser ut idag så faller vissa av dessa viktiga frågor mellan stolarna. Detta behövs, inte som beredningen föreslår, *överbägas* om ett sådant kunskapscentrum behövs.

Beredningen föreslår att effekten av förbudet för kommuner att ställa krav på byggnaders tekniska egenskaper ska utredas. Länsstyrelsen anser att lagen istället behöver ändras så klimatrelaterade krav är möjliga att ställa. Länsstyrelsen bedömer att det inte står i strid med det viktiga målet om ökat bostadsbyggande. Det är också viktigt att se över om skarpare krav kan behövas i BBR s.k. minimikrav då dessa just nu inte fungerar som minimikrav utan snarare som standard. Det är också viktigt att komma ihåg att nybyggnationen utgör en liten andel av byggnadsbeståndet och det är därför viktigt att betona att mycket arbete också måste göras framöver för att få ner energianvändningen i det befintliga beståndet. Länsstyrelsen anser att nya hårdare energikrav vid bygglovspliktiga ombyggnationer bör utredas.

Länsstyrelsen anser vidare att myndighetskrav behöver följas upp i ett genomtänkt uppföljningssystem. Hur uppföljningen av energiprestanda i byggnaderna ska genomdrivas behöver förtydligas. En teoretisk energiprestanda är något helt annat än en uppmätt slutlig energianvändning. En regelbunden uppföljning är ett måste för att kontrollera de kommande lagkravens efterlevnad.

8.4 Jordbruket - en möjlighet i klimatomställningen

Det är bra att utredningen fokuserar på kväveeffektivitet, markvårdsfrågor (kolinlagring) och markanvändningsfrågor i avsnittet om jordbrukets möjligheter till klimatomställning. Även det fokus som finns på kompetenshöjning genom exempelvis rådgivning är positivt. Länsstyrelsen vill påpeka att arbetet med kommande Landsbygdsprogram (LBP) pågår för närvarande och att det är centralt att lyfta in dessa frågeställningar i den processen.

I ett konsumtionsperspektiv är det också viktigt att vi inte exporterar våra utsläpp som är kopplade till livsmedelskonsumtion.



Rötning av gödsel lyfts fram som en åtgärd för att minska ammoniakutsläppen från jordbruket. Länsstyrelsen menar att för att rötning av gödsel ska kunna vara en åtgärd för fler än några få lantbrukare behöver fler satsa på biogas. Att producera gas är avhängigt möjligheterna att få avsättning för gasen. Att konvertera biogas till fordonsgas ger den största klimatnyttan men är också en stor investering för ett lantbruk. I nuläget är investeringsstödet för litet i kombination med att det inte finns en tillräcklig marknad. För att skapa en marknad behövs det bl. a långsiktiga spelregler, skattebefrielsen på biobränsle baserad fordonsgas gäller bara fram till 2020 vilket är en osäkerhet som påverkar marknaden negativt. En diskussion behöver föras kring hur ett framtida stödsystem ska se ut för att på effektivast sätt bädda för en övergång till fossilfrihet. Se vidare Länsstyrelsen synpunkter under kapitel 7.4.

Vi har en stor andel biomassa i Sverige som idag inte används effektivt, t.ex. vall, trädor, kantzoner osv. Vall är ett exempel på en outnyttjad resurs och ökad vallodling tas upp i strategin som en åtgärd för att öka markens mullhalt. Vall är dessutom ett mycket bra substrat att kombinera med gödsel för att producera biogas. Länsstyrelsen anser att det vore önskvärt att kombinera en ökad vallodling, gärna i intensiv jordbruksmark, med att använda vallen som ett substrat till biogas som ersätter fossila bränslen så har man uppnått dubbel klimatnytta. Länsstyrelsen anser att mer forskning behöver satsas för att finslipa anläggningar och tekniker som får ut största möjliga gasutbyte vid rötning av dessa substrat.

Länsstyrelsen uppmärksammar att många åtgärder som lyfts fram är tänkta att genomföras med stöd från Landsbygdsprogrammet. Utvecklingen har i det senaste Landsbygdsprogrammet gått åt fel håll för flera av dessa åtgärder där storleken på stöden har minskat, t.ex. har våtmarksstödet reducerats kraftigt. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att stöden inom Landsbygdsprogrammet synkroniseras med och förstärker de åtgärder på lantbruket som ger stor klimat- och miljönytta.

En annan begränsning inom stödregelverket är att det är tveksamt om det är tillåtet att använda t.ex. biomassa från kantzoner till biogasproduktion. Att skörda kantzonen ger minskad utlakning och biomassan kan användas som biogassubstrat, så nyttan är dubbel. Men eftersom det anses finnas risk för ekonomisk överkompensation bromsar regelverket istället för att uppmuntra till en miljömässig optimering. För vallstödet är problematiken densamma. Enligt regelverket måste vallen ligga minst tre år, denna regel försvårar att få in vall i spannmålsintensiva växtföljder som är vanliga på slätten och där det finns ett stort behov av kolinlagring i marken. Vallen måste dessutom vara helt ogräsfri, vilket leder till att vallarna bryts onödigt ofta för att uppfylla reglerna, med ökade kväveutsläpp som följd.

I beredningens förslag lyfts rötning av gödsel fram som ett sätt att minska utsläpp av metan vid lagring av stallgödsel. Ny forskning från JTI visar att man måste vara mycket noga med hur systemet utformas och anläggningen drivs för att metanläckaget ska bli mindre jämfört med orötad gödsel. I nuläget finns det inget



regelverk som specifikt reglerar lagring av rötad gödsel, Länsstyrelsen tycker det är viktigt att ett regelverk snarast kommer på plats och anpassas efter vad forskningen visar.

I beredningens förslag lyfts slam fram som ett gödselmedel för att öka kolinlagring. Länsstyrelsen anser att det är önskvärt vi ska kunna använda växtnäringsämnen i avfalls- och avloppsfraktioner i större utsträckning än idag. Det måste dock ske utan risk för negativ påverkan på hälsa och miljö, alltså måste halterna av oönskade ämnen minska. Det behöver snarast beslutas om en ny lagstiftning på detta område, flera försök har gjorts men aldrig blivit beslutade. Den lagstiftningens som gäller är från mitten av 90 talet och gränsvärdena är alldeles för högt satta för att slamspridning ska vara ett miljömässigt godtagbart alternativ.

Länsstyrelsen anser att en viktig åtgärd för att reducera mängden utsläpp från djurhållning är att gödselhanteringen går mot en större användning av gödseltyper med låga utsläpp, t.ex. ger flytgödselsystem lägre utsläpp än ett system med djupströgödsel.

8.5 Skogen i klimatpolitiken

Länsstyrelsen instämmer i beredningens förslag att Skogsstyrelsen och Jordbruksverket får i uppdrag att ta fram strategisk planering av arbetet för att minska avgången av växthusgaser från skog och jordbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker och betesmark.

Länsstyrelsen håller med om att skogsvårdslagstiftningens inriktning med jämbördiga mål för uthålligt produktion som ger både god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls, ska ligga fast. Utan jämbördiga mål är det omöjligt att uppnå miljökvalitetsmål knutna till biologisk mångfald i skog.

Länsstyrelsen tycker att "Utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi måste ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljökvalitetsmål" låter bra. Men det finns en fara när det gäller miljökvalitetsmål som till exempel rör skydd av skogsmark. I en av motiveringarna står det "att en hög avverkningsnivå kan upprätthållas även om ytterligare skogsmark skyddas". Länsstyrelsen ser en risk att snedfördelning av skydd av skogsmark mellan norra och södra Sverige kommer att förstärkas ytterligare även om miljömålet nås nationellt. Om de boreala skogarna har större kolinbindning och långsammare tillväxt vilket skulle kunna innebära att det är mer lönsamt ur kolsänkeperspektivet att fortsätta skydda stora arealer skog i norra Sverige än ädellövskog i södra. Globalt sett har Sverige ett stort ansvar för ädellövskog, som tillhör ett av de ovanligaste biomen. Redan i dag har vi brist på areal skyddad ädellövskog och behov av att skydda värdekärnor och utvecklingsmarker för att påsikt kunna bevara de biologiska värdena knutna till ädellövskog är stort. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att skydd av



ytterligare skogsmark bör ske i första hand utifrån brist av naturtyp och ej efter klimatnytta.

Länsstyrelsen vill lyfta att det är viktigt att man har ett perspektiv på grön infrastruktur även i Klimat- och luftvårdsstrategin. Många av de föreslagna åtgärderna kan innebära att värdekärnor som finns kvar i landskapet idag isoleras ytterligare genom rationellt brukande av skog och igenplantering av åkermark, vilket innebär att arter som är knutna till värdekärnorna riskerar att dö ut även om vi skyddar dem.

9 Kompletterande åtgärder i utvecklingen mot netto-noll och netto-negativa utsläpp

Länsstyrelsen ser positivt på att den andel av utsläppsminskningen som föreslås klaras med kompletterande åtgärder successivt minskas från den höga nivån som gäller för 2020 (33 procent) till högst 8 procent 2030 och högst 2 procent till 2040. Det finns många anledningar till att minimera nyttjandet av kompletterande åtgärder. Sveriges ambition är att vara ett föredöme i klimatarbetet, vilket skapar trovärdighet om vi genomför huvuddelen av våra mål nationellt. Morgondagens teknik behöver en marknad och det finns en risk att binda upp svenskt kapital i gårdagens teknik i utlandet istället för att utveckla ny. Säkerheten i den långvariga utsläppsminskningen är också större om åtgärderna genomförs i Sverige där det finns större rådighet.

10 Utsläpp av växthusgaser kopplade till import och export

Länsstyrelsen anser att de behövs etappmål för utsläpp kopplat till Sveriges konsumtion, se vidare avsnitt 5.1. Enligt Länsstyrelsen bör det sättas in åtgärder kring vår konsumtions klimatpåverkan och inte som beredningen föreslår att det ska *övertäckas*. Utifrån den kunskap vi har idag så ser vi en väldigt drastisk ökning av klimatutsläpp till följd av vår konsumtion som måste motverkas. Det bör därför tillsättas en utredning som tittar på konsumtion och lämpliga styrmedel.



Synpunkter på betänkandets förslag del B Strategi för en samlad luftvårdspolitik

Betänkandets förslag tar på ett strukturerat sätt upp de nationella och internationella mål som finns inom luftvårdspolitikerna.

Dokumentet är lättläst och ger en god överblick av luftföroreningspolitiken.

Dokumentet blandar emellertid strategier och visioner utan tydlig distinktion. Det saknas en tydlig uppdelning mellan mål och åtgärder. Till exempel nämns fyra etappmål inom luftområdet. Dessa innehåller både åtgärdsområden och målbilder. Strategier bör vara en beskrivning av hur Sverige ska nå målen inom luftvårdspolitikerna.

I förslaget redovisas en rad styrmedel. Det kan förstås att dessa styrmedel måste samverka för att nå avsedd effekt. Styrmedlen är av blandad karaktär men en reflektion är att frivillighet är övervägande. Det kan dock ifrågasättas om i huvudsak informativa styrmedel är tillräckligt för att nå målen.

I förslaget redovisas även förslag på ytterligare utredningar. Det finns alltid ett behov av ytterligare kunskap men frågan är om det inte redan nu finns tillräckligt underlag för att skapa starkare styrmedel som leder Sverige mot uppsatta luftkvalitetsmål.

13.2.3 Styrmedel på nationell nivå

Miljöbalkens tillståndsprövning

Tankesättet där "andelar" av den totala föroreningsbilden används leder till att krav på rening av utsläpp av föroreningar i ett redan förorenat område kan bli mildare. Andelen av föroreningshalter som kommer från för provningen aktuell verksamhet, blir mindre ju mer förorenat området är och det ses ofta av miljödomstolar som skäl till att inte sätta stränga utsläppsvillkor vilket hade föreskrivits om verksamheten etablerats i ett "renare" område.

Länsstyrelsen anser att det finns tillräckligt underlag för att använda starkare och tydligare styrmedel. Ytterligare utredningar är inte nödvändigt för detta. Inom flera områden finns ny reningsteknik som bara väntar på lagkrav för att börja saluföras. I flera fall avvaktar de som tillhandahåller ny teknik miljökrav från myndigheter. Om då myndigheter lägger tid och resurser på ytterligare utredningar förlorar vi både tid och pengar och framför allt får utstå sämre miljö under längre tid än nödvändigt. Som exempel kan nämnas reningsteknik för vägfordon.

Avseende utsläpp av flyktiga organiska föreningar (VOC) från industrin är utsläppsminskningar möjliga i många fall. Det finns till exempel vattenlösliga färger som i större utsträckning kan ersätta lösningsmedelsbaserade. Reningsanläggningar



kan användas i större utsträckning. För att uppnå detta krävs att miljöprövningsmyndigheter lägger större tyngd vid utsläppsminskningar motiverade med nationella åtaganden och inte endast jämför med halter i närområdet. För dessa föroreningar är det oftast inte halterna i närområdet och miljö kvalitetsnormerna som är problemet utan att de ingår som utsläppare och bidrar till landets totala utsläpp.

Det är av intresse att klargöra vilken tyngd miljömålen ska ha vid tillståndsprövning enligt 9 kap miljöbalken. För att åtgärder ska genomföras och mål ska nås krävs tydliga tidsramar för genomförande och regelbunden och kontinuerlig uppföljning.

15 Förslag till etappmål för luftföroreningar

15.2.1 Begränsade utsläpp från vägtrafik i större tätorter

Länsstyrelsen anser att det är värdefullt med ett etappmål om begränsade utsläpp från vägtrafik i tätort. Dock riskerar målformuleringen att missa själva målet att begränsa utsläpp från vägtrafiken eftersom biltrafiken tillåts öka. Länsstyrelsen anser att målformuleringen behöver kompletteras med den minskning av biltrafiken som ett flertal utredningar³ konstaterar behövs för att etappmålen ska nås. Länsstyrelsen är också fundersam om de styrmedel som förslås av beredningen ger tillräckligt med incitament för att nå målet.

16 Styrmedel och åtgärder för en samlad luftvårdspolitik

16.2.1 Begränsade utsläpp från vägtrafik i tätort

Stadsmiljöavtal

Länsstyrelsen välkomnar en vidareutveckling av stadsmiljöavtalen. Länsstyrelserna bör få tydligare uppdrag från regeringen att ta fram regionala planeringsunderlag som tydligare redovisar statens syn och bör i en fortsättning på stadsmiljöavtalen vara statens avtalspart. Det är viktigt att få en tydligare koppling till fysisk planering och hur man utvecklar ett hållbart och klimatsmart byggande.

För att axla denna roll och för att i ökad utsträckning arbeta med vägledning, kunskapsstöd och ärendehandläggning i en takt som påskyndar genomförandet av energi- och klimatomställningen behövs mer resurser.

Dubbdäcksanvändning

Dubbdäcksanvändning är en av de dominerande källorna till partiklar i luft. Det finns exempel på flera länder där dubbdäcksanvändning inte är tillåtet, till exempel Österrike. Avseende statliga och kommunala fordons dubbdäcksanvändande är det

³ Trafikverkets Rapport 2016:043, SOU 2013:84, Boverket mfl



av stor pedagogisk vikt att dessa fordon inte har dubbdäck. En utredning för att bedöma luftkvalitetseffekten synes vara onödig. Det är inte det som är den största vinsten. Det viktiga är att skapa trovärdighet för att förmå fler att använda dubbria alternativ.

Miljökvalitetsnormer

Avseende miljökvalitetsnormer finns det mycket som kan förbättras och förtydligas. Vid tillkomsten av miljökvalitetsnormer gällde att nya verksamheter eller förändringar som medförde störningar utöver mkn ej kunde tillåtas. Efter hand har en avvägning av andel av föroreningar som kommer från den tillkommande verksamheten börjat göras. Detta innebär att det system som hade som fördel att man kunde komma tillrätta med de diffusa utsläppen och de utsläpp som många verksamhetesutövare låg bakom nu inte längre fungerar som det var tänkt. Små avvikelser tillåts och små överskridande tillåts. Är ett område renat förorenat så blir den tillkommande verksamhetens bidrag en så liten andel av totalen så att det är "försumbart". Sammantaget leder detta till att lagstiftningens möjligheter att bidra till minskade luftföroreningshalter minskas.

Vi anser att det bör föras in fler sanktionsmöjligheter inom mkn-systemet.

16.2.2 Begränsade utsläpp från småskalig vedeldning

Länsstyrelsen instämmer i beredningens förslag att ett nationellt sotningsregister bör återinföras. Länsstyrelsen anser att det saknas bra verktyg för att åtgärda luftvårdsproblem med fastbränsleeldning i tätort. Miljöbalken fungerar inte och dessa ärenden kan ta mycket resurser i anspråk. Länsstyrelsen anser att det bör utredas om det kan finnas möjligheter att ändra så att det kan regleras via detaljplanen.

16.2.4 Uppfylla takdirektivets utsläppsåtaganden

I förslaget hänvisas också till EU-gemensam lagstiftning och att denna ska leda till utsläppsminskningar som kommer att leda till att Sverige kommer att nå våra etappmål. EU-lagstiftningen reglerar en lägsta EU-gemensam tolerabel teknik och utsläppsnivå. Att följa EU-lagstiftningen är inte tillräckligt för att nå utsläppsmålen i Sverige och innebär inte bmt (bästa möjliga teknik) i Sverige.

Se även Länsstyrelsen synpunkter under *13.2.3 Miljöbalkens tillståndsprövning*



Detta yttrande har beslutats av Göran Enander, länsöverdirektör efter föredragning av Johannes Elamzon, klimat- och energistrateg. I handläggningen har även deltagit miljöhandläggare Karin Söderholm, naturskyddshandläggare Gudrun Berlin, landsbygdsutvecklare Helena Nilsson, enhetschef Jeanette Schlaucher, miljödirektör Annelie Johansson.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Göran Enander

Johannes Elamzon

Bilaga

1. Yttrande över remiss av rapporten aktualisering av lagen om kommunal energiplanering